

IZVJEŠTAJ

o učešću delegacije Skupštine Crne Gore,
na Godisnjem zasijedanju Parlamentarne skupštine NATO,
održanom u periodu 13-17. novembra 2009. godine, u Edinburgh-u, Ujedinjeno
Kraljevstvo

Godisnje zasijedanje Parlamentarne skupštine (PS) NATO održano je u periodu 13-17. novembra 2009. godine u Edinburgh-u, Ujedinjeno Kraljevstvo, a domaćin ovog značajnog skupa bila je delegacija Ujedinjenog Kraljevstva pri PS Sjeverno-Atlanske Alijanse. Ovom prilikom delegaciju Skupštine Crne Gore činili su poslanici: Djordje Pinjatic, šef delegacije, i Vasilije Lalošević, stalni član, i sekretar delegacije Zorana Bačović.

Tokom zasijedanja sastanci su održavani u Edinburgh Medjunarodnom Konferencijskom Centru, a radno vrijeme svakog komiteta je bilo od 9-13 sati i 14.30-18 sati, dok je plenarna sjednica održana posljednjeg dana zasijedanja, u terminu 9-18 sati.

Rad Parlamentarne skupštine NATO, ovom prilikom, odvijao se po sljedećem programu (u prilogu se nalazi Program rada koji čini sastavni dio izvještaja):

Prvog dana zasijedanja, 13. novembra 2009 godine, održan je sastanak sekretara delegacija tokom kojeg su nakon pozdravnih riječi i dobrodošlice domaćina, gđice Libby Hammond, uslijedili: predavljanje novih sekretara delegacija i usvajanje Predloga programa rada i Predloga izvještaja sa sastanka sekretara delegacija održanog u Oslu, Norveska, 22. maja 2009. godine, razmotrena organizaciono-tehnička pitanja Godisnjeg zasijedanja i Nacrt programa rada Stalnog komiteta na sjednici planiranoj za 16. novembar 2009. godine. Posebna paznja posvecena je predavljanju predstojecih aktivnosti Parlamentarne Skupštine NATO i izvršenim pripremama s tim u vezi. Sekretar delegacije Letonije informisala je o preduzetim pripremama na organizaciji 56. Proljecnjeg zasijedanja Parlamentarne skupštine NATO koje ce biti održano u Rigi, u periodu od 28. maja do 1. juna 2010. godine, i predstavila Nacrt programa rada za ovu priliku. Potom su ucesnicima sastanka predstavljene i druge aktivnosti Parlamentarne Skupštine NATO planirane za narednu godinu, i to: sastanak Stalnog Komiteta, koji ce biti održan u Memphis-u, u Sjedinjenim Americckim Drzavama, u periodu 27-29. marta 2010. godine, kao i Godisnje zasijedanje, planirano za termin 12-16. novembar 2010. godine, u Varsavi, u Poljskoj. Takodje, prvog radnog dana održan je Koordinacioni sastanak PS NATO, u cijem radu su ucestvovali članovi Biroa, predsjedavajući komiteta i podkomiteta i

izvjestioci; sastanak Parlamentarnog komiteta NATO-Rusija, u cijem radu su ucesce uzeli clanovi Stalnog komiteta i lideri delegacije Federacije Rusije. Tokom poslijepodnevnih časova, sa pocetkom u 16.30, u organizaciji skotskog Parlamenta organizovana je panel diskusija na temu NATO i nuklearno oruzje, kao i obilazak zgrade Parlamenta.

Drugog i trećeg dana zasijedanja, 14. i 15. novembra 2009. godine, otpočeo je rad po komitetima, te su održani sastanci: Komiteta za odbranu i bezbjednost, Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti, Politickog komiteta, Komiteta za nauku i tehnologiju i Komiteta za ekonomiju i bezbjednost. Prije pocetka tematskih rasprava na svakom od navedenih sastanaka usvojeni su predlozi izvještaja sa sastanaka održanih u Oslu, Norveska, 23. tj. 24. maja 2009. godine i predstavljene aktivnosti komiteta planirane za 2010. godinu. Tokom sastanka Komiteta za odbranu i bezbjednost general Sir Peter Wall, komandant kopnenih snaga, Velika Britanija, predstavio je trenutne vojne prilike u Avganistanu, sa posebnim osvrtom na probleme sa kojima su pesadijske jedinice suocene. Posebno je naglaseno da je uloga NATO-a u Avganistanu limitirana na obezbjedjenje sigurnosti podrucja ali da naponi drugih cinilaca u sferi politike i ekonomije pruzaju snazan doprinos uspostavljanju prihvatljivog i održivog stanja. Prepoznat je znacaj sposobnih, demokratski kontrolisanih i dobro opremljenih nacionalnih bezbjednosnih snaga radi obezbjedjenja i ocuvanja sigurnosti sirom Avganistana. Potom su ucesnici sastanka razmotrili Nacrt izvjestaja generalnog izvjestioca Frank Cook-a, iz Ujedinjenog Kraljevstva, na temu Uloge i privrzenosti NATO snaga postavljenim ciljevima u Avganistanu. Istakao je da je neophodno reafirmisati presudni znacaj NATO misije na ovom podrucju, i primjetiti da je njen uspjeh kljucni za bezbjednost svih nacija i buducih odnosa u Avganistanu. Tokom rasprave je naglaseno da je od izuzetnog znacaja ne dopustiti da Avganistan ponovo postane raj za medjunarodni terorizam, trgovinu narkoticima i faktor destabilizacije podrucja. Tokom sjednice razmotren je Nacrt izvjestaja Podkomiteta o buducim odbrambenim i bezbjednosnim sposobnostima na temu „NATO i odbrana u sferi informacione tehnologije“.

Tokom sastanka Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti, Bruce Mann-a, sef Civilnog sekretarijata za iznenadne slucajeve, iz Ujedinjenog Kraljevstva, izlagao je na temu „Naucene lekcije iz bombaskih napada u Londonu“, i Giorgi Baramidze, potpredsjednik Vlade Gruzije i drzavni ministar za evropske i evro-atlanske integracije. Razmotren je Nacrt izvjestaja Podkomiteta za demokratsko upravljanje na temu „Osvrt na bezbjednosne izazove i mehanizme saradnje u centralno azijskom regionu“, tokom kojeg je naglaseno da nijesu sve zemlje ovog regiona suocene sa istim problemima, i da je za razumjevanje kompleksnosti odnosa neophodno dobro upoznati odnose i u susjednim zemljama jer uticu na bezbjednost susjeda. Naglasen je doprinos brojnih inicijativa i medjunarodnih organizacija na podrucju Centralne Azije, koje su svojim efektivnim radom dale znacajan doprinos regionalnoj saradnji.

Trećeg dana zasijedanja na zajednickoj sjednici Komiteta za odbranu i bezbjednost i Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti, održana je panel

diskusija na temu „Pirati i bezbjednost na moru“, tokom koje su se ucesnicima predstavili vice admiral Hans-Jochen Wittahuer, zamjenik komandanta Udruzene pomorske komande, UK, i admiral Peter Hudson, komandant Pomorskih snaga, UK, i operativni komandant EU mornarickih snaga, Atalanta, koji su istakli da se pocetak djelovanja NATO politike pružanja zastite na moru vezuje za oktobar 2008. godine i da, suocena sa izazovima, kontinuirano djeluje na daljoj izgradnji sopstvenih kapaciteta. NATO snage djeluju kroz: dobro pripremljene i visoko efikasne mornaricke formacije na bazi cetvoromjesečne rotacije; komandnu kontrolu komunikacionih sistema; mogućnost pružanja operativne podrške; obucavanje na moru kao i kroz sistem prikupljanja obavjestajnih podataka.

Na sjednici Politickog Komiteta razmotren je Nacrt izvjestaja Podkomiteta o NATO partnerstvu sa Gruzijom, koji je predstavio Rui Gomes Da Silva, generalni izvjestilac, u kojem je naglaseno da je Gruzija nakon avgustovskih nemira u krajnje nezavidnoj poziciji, suocena sa slabo razvijenom ekonomijom, visokom stopom nezaposlenosti i uvoza nasuprot slabom izvozu, losom infrastrukturom i socijalnim uslovima i dr. Uocen je porast podrške gradjana Gruzije za clanstvo u NATO, koja sada iznosi priblizno 70%, i pored odluke sa Samita u Bukurestu, iz aprila 2008, da se odlozi donosenje odluke o programu Akcioni plan za clanstvo za Gruziju. Razmotren je i Nacrt generalnog izvjestaja o odnosima sa Rusijom, Raynll Andreychuk-a, generalnog izvjestioca.

Znacajno je napomenuti da je usvojen Nacrt rezolucije o reafirmaciji NATO politike otvorenih vrata, u kojoj se, izmedju ostalog navodi, da je Alijansa:

-prepoznala postignut znacajan napredak u reformi politickog, ekonomskog i bezbjednosnog sektora drzava aspiranata, Bosne i Hercegovine, Gruzije, Crne Gore i Ukrajine;

-naglasava da je prijem u Alijansu usmjeren proces i primjecuje da drzave aspiranti moraju nastaviti sa reformskim procesima;

-urgira kod vlada i parlamenata Bosne i Hercegovine, Gruzije, Crne Gore i Ukrajine da nastave sa:

- reformskim naporima koji imaju za cilj jacanje demokratskih institucija, civilnog drustva, vladavinu prava i trzisne ekonomije;
- obezbjedjenje efektivne podjele izvrsne, zakonodavne i sudske vlasti;
- obezbjedjenje zastite ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- pokazu nepovratan karakter sprovedenih reformskih procesa

-urgira kod vlada i parlamenata zemalja clanica Sjeverno Atlanske Alijanse da reafirmisu Politiku otvorenih vrata i nastave sa pružanjem pomoci zemljama aspirantima na njihovom putu za clanstvo u NATO.

Ucesnicima sastanka predavanje na temu „Krizna autoritea: iranski predsjednicki izbori 2009. godine“ odrzala je profesorica iranske istorije sa Univerziteta St Andrews, Ali Ansari. U dijelu rasprave o Nacrtu izvjestaja Podkomiteta za transatlanske odnose, na temu „Pakistan: Test za transatlansku saradnju“, istaknuto je da Pakistan, sa strateskom pozicijom koju ima, nuklearnom moci koju posjeduje i populacijom od priblizno 170 miliona ljudi, ima veoma znacajnu ulogu u regionalnoj i globalnoj bezbjednosti. Tokom rasprave, uprkos cinjenici da

su nedavno ostvareni uspjesi pakistanske armije u Swat dolini, prepoznata je neophodnost pružanja kontinuirane podrške ovoj državi, iz razloga što je bezbjednosna situacija izuzetno osjetljiva i lako može biti ugrožena. Pakistan ima ključnu ulogu u procesu stabilizacije Avganistana, u prilog čemu govori i činjenica da se dostava približno tri četvrtine kontingenata hrane, goriva i dr za NATO trupe vrši upravo preko teritorije Pakistana. Zaključeno je da NATO i Pakistan, počev od 2007. godine, imaju razvijene odnose, u prilog čemu govori i rad Tripartitne komisije, zajedničkog foruma o vojnim i bezbjednosnim pitanjima koji okuplja predstavnike NATO vodećih Međunarodnih snaga za pružanje bezbjednosne pomoći (ISAF), te predstavnika Avganistana i Pakistana. Tripartitna komisija se sastaje redovno na različitim nivoima i služi za razmjenu misljenja i diskusiju o aktualnim bezbjednosnim pitanjima.

Na sjednici Komiteta za nauku i tehnologiju razmotren je Nacrt izvještaja generalnog izjestioca Michael Mates-a na temu „Suprotstavljanje širenju oružja za masovno uništenje“, nakon čega je uslijedilo izlaganje Ali Ansari, profesorice historije Irana, Univerzitet u St Andrews-u, a potom i diskusija na temu „Suprotstavljanje iranskim nuklearnim ambicijama“. Naglaseno je da, i pored tvrdnje da Iran širenje ovog programa pravda namjenom u isključivo miroljubive svrhe, ipak nije pružena dovoljna transparentnost za izgradnju povjerenja u nevojnu prirodu ovog programa. Potom je razmotren Nacrt izvještaja Podkomiteta za energiju i bezbjednost životne sredine na temu „Ponovno radjanje nuklearnog oružja“, izjestioca Maria Tagarinskog, kao i prezentacija pridruženog saradnika iz Programa za energiju, životnu sredinu i razvoj-Catham House, Malcolm Grimston-a, na temu Strategija Ujedinjenog Kraljevstva i ozivljavanje nuklearnog oružja. Razlicitost shvatanja pojma nuklearnog oružja, kako je tokom diskusije naglaseno, je dramatična, jer dok njegovi zagovornici ističu da je nuklearno oružje jeftino, čisto i bezbjedno, protivnici tvrde da je veoma skupo i potencijalno razarajuće za životnu sredinu. Na sastanku je naglaseno da Parlamentarna skupština NATO veoma ozbiljno shvata pojam nuklearne moći, naročito imajući u vidu potencijalni uticaj na nacionalnu, regionalnu i svjetsku bezbjednost. kao i indirektni uticaj na ekonomiju, energetske bezbjednost i zaštitu životne sredine. Učesnici su prepoznali potencijalnu opasnost od biološkog oružja, koja za sada nije definisana u dovoljnoj mjeri, jer, pretpostavlja se, nije uzrokovala veće incidente, ali predstavlja zadatak koji je neophodno riješiti u što skorijem roku. Tokom rasprave na temu „Klimatskih promjena i globalne bezbjednosti“, ponovo su istaknuta predviđanja svjetskih naučnika iznijeta na Proljećnom zasjedanju u Oslu, da je globalno zagrijavanje u 90% slučajeva uzrokovano ljudskim faktorom, da će u toku 21. vijeka iznositi 1.8-4.0 stepena Celzijusa i uzrokovati topljenje ledenika i porasta nivoa mora za 0.18-0.59 metara, trajno uništiti 20-30% biljnih i životinjskih vrsta kao i druge implikacije. Dramatično uvećana opreznost u oblasti zaštite sredine uvećala je očekivanje da bi međunarodna zajednica mogla stvoriti novi globalni okvir koji bi zamjenio Kyoto Protokol, čija primjena prestaje 2012. godine, a sve u susret Samitu o klimatskim promjenama, koji će biti održan u decembru 2009. godine. Na sastanku je, također, naglašeno da su svjetski klimatolozi izrazili zabrinutost za područja na krajnjem sjeveru Zemlje,

naročito području Sibira, kao i da su potvrđene sumnje o izuzetno velikoj koncentraciji gasova, poput metana, koje mogu izazvati katastrofalne posljedice po život na planeti Zemlji.

Trećeg radnog dana, 24. maja 2009. godine, na sastanku Komiteta za ekonomiju i bezbjednost razmotren je Nacrt rezolucije Korak ispred globalne ekonomske krize, generalnog izvjestioca, Simon Van Driel-a, Holandija, koji je istakao da je finansijska kriza ekonomijama razvijenih zapadno evropskih i svjestkih država postavila, nakon Drugog svjetskog rata, vjerovatno najveće izazove u smislu prevazilazenja istih. Naglasio je da finansijsku krizu danasnjice karakterisu nekoliko makro-ekonomskih faktora, i to: da su upravo najveće svjetske ekonomije u epicentru ovog desavanja i da ova kriza nije samo kriza bankarskog sektora već je proizvod fundamentalne makro-ekonomske nejednakosti. Zaključio je da vlade država u sprovođenju politike moraju inspirisati, a ne destimulisati, povjerenje u ekonomski sistem, imajući u vidu da kriza sa sobom nosi rizike, ali i mogućnosti. S tim u vezi potrebno je iskoristiti svaki trenutak za podsticanje rada vitalnih međunarodnih organizacija, obraćanje koncernima koji se bave pitanjima energetske bezbjednosti, zaštitom životne sredine i posljedicama klimatskih promjena. Potom je na temu „Bezbjednost hrane u sahasnoj Africi: Debate, politika, mogućnosti i izazovi“, izlagao dr James Sumberg, istraživač saradnik na Institutu za razvoj studija, Univerziteta u Brighton-u, kao i dr Adrian Kendry, ekonomista u sektor odbrane, iz Odjeljenja za političke odnose i bezbjednosnu politiku, na temu „Budzet za odbranu zemalja članica NATO u svjetlu globalne ekonomske krize“.

Na sjednicama svih komiteta vodjena je rasprava na temu „Doprinos NATO Parlamentarne skupštine razvoju novog Strateskog koncepta“, i istaknuto je da je Parlamentarna skupština NATO-a podržavala pozive da pripremi novi Strateški koncept i prije održavanja Samita u Strazburu/Kelu, aprila 2009. godine, kada je i zvanično donijeta odluka o njegovom donosenju. Prethodni Strateški koncept usvojen je 1999. godine a bezbjedonosno okruženje je od tada pretrpelo značajne promijene. NATO – kao politički i vojni savez, prilagođavajući se novonastalim okolnostima ostao je vitalna institucija u savremenom svjetskom poretku. Proces adaptacije podrazmijeva ozbiljne diskusije o ulozi i misijama NATO-a u svijetu, njihovoj ulozi ali i realizaciji postavljenih zadataka. Novi strateski koncept predstavlja proizvod opsežnih konsultacija unutar Parlamentarne skupštine, uključujući aktivnu participaciju svih pet komiteta. Iako su članovi Parlamentarne skupštine predstavnici veoma različitih političkih perspektiva, postoji konsenzus o ključnim temama u debatama koje se tiču novog Strateskog koncepta i to o: trajnom značaju člana 5; pripremi Alijanse da ograniči izbor novih zadataka; centralnoj ulozi partnerstava NATO-a; potrebi da NATO postane forum za diskusiju i koordinaciju o sveobuhvatnom pristupu; kritičnoj potrebi za razvijanjem odgovarajućih mogućnosti za misijama NATO-a i obezbjeđivanjem potrebnih resursa; važnosti javne komunikacione strategije NATO-a, i sve većoj važnosti člana 2 u postojećem okruženju.

Četvrtog dana zasijedanja održan je sastanak Stalnog komiteta, nakon kojeg je učesnicima proljećnjeg zasijedanja pružena mogućnost da upoznaju dio skotske istorije obilaskom Edinburskog zamka.

Petog dana zasijedanja održana je plenarna sjednica, tokom koje su se učesnicima obratili: predsjednik NATO Parlamentarne skupštine, g. John Tanner; generalni sekretar NATO i predsjedavajući Sjeverno Atlanskog Savjeta, g. Anders Fogh Rasmussen; član Doma Lordova Parlamenta Ujedinjenog Kraljevstva i predsjednik, Kraljevski institut za međunarodne poslove, g. Lord Robertson; državni sekretar za inostrane i poslove Commonwealth-a, g. David Miliband, i admiral James Stavridis, SACEUR. Takođe, održana je panel diskusija na temu "Zene u oružanim snagama: Perspektiva Ujedinjenog Kraljevstva", a potom usvojen Predlog finansijskog izvještaja za 2010. godinu.

Pošto je iscrpljen dnevni red, predsjedavajući se zahvalio učesnicima na uloženom trudu u realizaciji uspješno održanog Godisnjeg zasijedanja, pozvao članove delegacija na 56. godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO koje će se održati u periodu od 28. maja do 1. juna 2010. godine u Rigi, Letonija, i zaključio rad sjednice.

Napomena:

- U prilogu ovog izvještaja nalazi plan rada Godisnjeg zasijedanja PS NATO, 13-17. novembra 2009. godine
- Rezolucije i izvještaji sa 54. proljećnjeg zasijedanja PS NATO (na engleskom jeziku) nalaze se kod sekretara delegacije.

SEKRETAR DELEGACIJE
Zorana Baćović,s.r.

ŠEF DELEGACIJE
Djordje Pinajtic,s.r.